

LHOTA

Ves Lhota (Welhütta) je zmíněna roku 1402 jako součást dědického podílu syna Jindřicha Berky z Dubé Václava. Náležela k hradu Čap a posléze k Zakšínu a Deštné. Po roce 1623 ji získali Valdštejnové pro Dokské panství. Osídlení v okolí Lhoty sahá ale mnohem hlouběji do historie. V oblasti Staré skály (Altersteine) byly již ve 30. letech 20. století amatérským archeologem vykopány mezolitické a neolitické nálezy. V létě roku 1998 zde byla nalezena keramická nádobka, která, jak říká českolipský archeolog Vladimír Peša, svým stářím bezmála 7000 let souvisí s nejstarším zemědělským osídlením českolipské krajiny neolitickým lidem kultury s vypíchanou keramikou a je pravděpodobně nejstarší zachovalou nádobou nalezenou na severu Čech. Nádobka je ovšem unikátní i tím, že je na ní zobrazena lidská postava, jejíž zdvižené ruce jakoby vzývaly nějaké božstvo.

Lhota, jako mnoho jiných osad na Dubsku, trpěla nedostatkem vody. Podle Friedricha Bernaua zde bývalo několik nebeských rybníčků a tři studny, jedna hluboká 10 sáhů (přibližně 18 m), ostatní dvě 9 sáhů. Problém se zásobováním vodou byl vyřešen až roku 1923 výstavbou vodojemu, který se skrývá v návrší směrem k Zátyní. Nedaleko se nacházejí zbytky zbořeného statku čp. 16. Největší z rybníčků, který se dochoval do současné doby, byl svého času napájen přepadem z vodojemu.

Lhotu, tak jako většinu vesnic a měst, postihly velké požáry, a to v letech 1865, 1880 a 1883. V roce 1841 Lhotu zasáhlo také velké krupobití. I přes živelné pohromy se v osadě dochovalo mnoho původních domů. Pro cenné roubené a zděné stavby, pocházející z 18. a 19. století, byla Lhota roku 1995 prohlášena vesnickou památkovou rezervací. V centru osady stojí kříž na kamenném podstavci, který nyní nese letopočet 1891. Kříž je na tomto místě zakreslený již v mapě 1. vojenského mapování, tedy kolem roku 1781. Sommer zde k roku 1834 uvádí kapli. Druhý kříž na kamenném podstavci stojí v remízku v polích směrem k Dubé. Friedrich Bernau se zmiňuje o zvonu, ještě donedávna býval zavěšený na jednoduché dřevěné konstrukci, kterou bylo nutné čas od času obnovovat.

Skoro pohádková scenerie vesnického rybníčku a roubenek přisedlých ke skále není to jediné, co zde můžeme obdivovat: Lhota je ideální východisko do bludiště Roverských skal, pozoruhodná jsou ale i pískovcová návrší, vybíhající odsud opačným směrem, nad pole u Zátyní: Název vyššího vrchu - Strážnice - odpovídá účelu, kterému sloužila vrcholová skála údajně už v pravěku, název nižšího vršku Žákova „hora“ zase odpovídá překvapivě obrovské hmotě zdejšího vrcholového skaliska, které dosud poskytuje překrásný pohled severním směrem.

Údaje Národního památkového ústavu o památkově chráněných objektech:

čp. 12 Velký patrový roubený dům s užším zděným hospodářským dílem nalezneme v západní části obce. Roubený dům s podstávkou byl postaven ve 2. polovině 18. století, hospodářská část byla přezděna patrně v 80. letech 19. století a zvýšena o patro roku 1927.

čp. 17 Roubené stavení s bohatě vyřezávanou podstávkou a s asymetrickou sedlovou střechou pochází z 18. století. Ve 2. polovině 19. století prošel dům stavebními úpravami, včetně přezdění hospodářské části.

čp. 14 Roubený, zčásti zděný objekt se zděným přístavkem pochází patrně z 18. století, ve 2. polovině 19. století došlo k přezdění hospodářské části. I přes novodobé úpravy z 2. poloviny 20. století se dům dochoval ve velmi autentickém stavu.

čp. 7 Areál usedlosti pocházející z konce 18. století sestává z patrového částečně roubeného domu s mladším zděným přístavkem a patrového převážně roubeného výměnku rozšířeného zděným přístavkem nesoucím krátkou pavlač. Usedlost nalezneme v severní části obce.